СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 239. Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 12 жовтня, 1934. VOL. XLII. No. 239. Jersey City, N. J., Friday, October 12, 1934. THREE CENTS.

КРІЗА В БУДІВЛЯНИХ ЮНІЯХ ЧЕРЕЗ КОНВЕНЦІЮ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ

САН ФРАНСІСКО. — Спеціяльна комісія, що мала розсліджувати непорозуміння між юніями в будівлянім департаменті, предложила повній конвенції Американської Федерації Праці звіт і в ньому заявилася за становище виконавчого комітету Федерації Праці. При голосуванню на повнім засіданню конвенції переважаюча більшість конвенції заявилася за становище спеціяльної комісії та виконавчого комітету, себто признала, що тром великим будівляним юніям, котрі викинено з конвенції департаменту будівляних юній, належиться участь у конвенції.

Це становище конвенції огірчує ці будівляні юнії, котрі були за викинення делєгатів трох юній, і це огірчення може легко довести до розбиття будівляних юній. Розуміючи вагу такого розбиття, виконавчий комітет Федерації Праці робить усякі зусилля полагодити непорозуміння мирною дорогою.

Підчас дискусії над звітом виконавчого комітету Американської Федерації Праці багато делєгатів висказувало погляди, що тільки більшою бойовою тактикою зможуть юнії добитися виконування секції 7А закона про відбудову краю, себто признання робітникам права до колєктивної угоди.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ ВИСКАЗУЮТЬСЯ ПРО ПОЛІТИЧНУ КАМПАНІЮ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк).—Головна кватира виборчої кампанії демократичного кандидата на уряд стейтового ґовернора, теперішнього ґовернора Лімана, подала до публичного відома, що Федерація Праці стейту Ню Йорк заявилася за кандидатуру Лімана. Юнії кажуть, що ґовернор перепер багато законів, корисних для робітників, і цим заслужив собі на новий вибір.

ПРЕЗИДЕНТ ЗА ПІДНЕСЕННЯ ЦІН.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт дав до зрозуміння, що на його погляд програма відбудови потребує піднесення цін на товари та що уряд буде до такого піднесення цін прямувати.

ХОЧУТЬ ФЕДЕРАЛЬНОГО ЧАРТЕРУВАННЯ БАНКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатський комітет для справ банкових і монетарних, котрий виробляє тепер звіт зі своїх розслідів для повної палати сенату, приходить до переконання, що багатьом клопотам з банками можна би запобігти, якби федеральний уряд надавав чартери всім інституціям які ведуть якенебудь банкове діло.

МАКЕДОНСЬКИЙ РЕВОЛЮЦІОНЕР ПРО ЗАМАХ НА СЕРБСЬКОГО КОРОЛЯ.

НЮ ЙОРК. — Цікаві здоґади про особу замаховця на короля Александра подав тут ґазетам македонський журналіст Лямбо Л. Кіселінчев, котрий у 1922 році зорганізував у Злучених Державах і Канаді Македонську Політичну Орґанізацію. Ця орґанізація явно заявляється за ведення революції проти гнобителів Македонії, а самий Кіселінчев, не дивлячися на те, що він став американським горожанином, заявляється за допомогу для революційних груп у рідному краю.

На думку Кіселінчева, король Александер упав з рук хорватської революційної орґанізації, котрої представники жиють політичними еміґрантами по ріжних краях Европи. Провідником її, каже Кіселінчев, є д-р Анте Павеліч, котрого осідок відомий тільки його найближчим приятелям. Хорватська революційна орґанізація виконала замах з пімсти за переслідування хорватського національного руху Сербією, котрі ведуться від часу, як Юґославією заволоділа мала сербська ґрупа. „Це може комусь видатися дивним, — говорив Кіселінчев — що в 20-тім століттю уживається вбиства для добуття свободи свому народови, але як наших людей убивають тисячами, як це було з Хорватами під правлінням Александра, то самі події накидають людям революційну боротьбу. Коли не можна вжити леґальних засобів, то вживаємо бомб і револьверів".

Кіселінчев запевняв ґазетярів, що хорватська революційна орґанізація певно виступить незадовго з публичним признанням у замаху. „Вона ніколи ни ховається зі своїми ділами. Не сховається певно й тепер, але вийде за тиждень-два з публичною заявою".

БОРОТЬБА ЗА ВИДАЧУ ҐАВПТМАНА.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Стейтовий ґовернор уже підписав папери на видачу Бруна Ріхарда Ґавптмана нюджерському урядови, котрий його має поставити на суд як обвинуваченого за викрадення й убивство дитини летуна Линдберґа. Оборона відразу почала кроки, щоб не допустити до видачі.

ВЛОМАВСЯ ДО ДОМУ ШЕРИФА.

Вломник у Бруквіл, Лонґ Айленд, котрий від кількох уже місяців вдирається в багацькі доми цеї околиці, не дивлячися на єстрогий нагляд поліції, дістався оноді до мешкання самого Давида Дова, „шерифа-мілїонера" повіту Насав. Жінка шерифа побачила вломника, але заки повідомила службу, а ця поліцію, вломник пропав.

ПОШИРЕННЯ РИБАЦЬКОГО СТРАЙКУ.

Рибаки 9 рибацьких кораблів з Бостону, котрі були на повнім морю, як вибух страйк рибаків, покинули роботу, як тільки кораблі прибули до порту.

ПОСЕЛЮВАННЯ БРИТІЙЦІВ У КАНАДІ.

При британському уряді у Лондоні існує т. з. міждепартаментальний комітет для справ імперіяльної іміґрації. Він між іншим був творцем пляну так званого ґрупового переселювання Британців до Канади в 1929 р. Той плян не вдався. Тепер комітет виготовив інший плян. А саме плянував переселювати британських кольоністів у Канаді не ґрупами, а поодиноко. Перевозові корабельні фірми мали би перевозити таких кольоністів по зниженій оплаті, яку покривалиб домініяльні уряди, британський уряд і приватні орґанізації. Цей час узнано невідповідним для поселювання Британців на канадійських фармах зогляду на надто низькі ціни рільничих продуктів. Тому й переводження пляну в життя відложено на ліпші часи, однак і при найкращих умовинах малось би поселювати на фармах у Канаді не більше як 10 тисяч британських кольоністів. Також обговорено справу депортації кольоністів і ухвалено, що кольоніста можна депортувати лише впродовж його перших трох років побуту в Канаді, а пізніше лише тоді, як він з власної вини став би публичним тягаром для Канади.

Плян комітету майже зовсім іде по лінії тих канадійських кругів, що бажалиб, аби канадійське суспільство мало чисто британський характер.

„ПАРОХ ПІДБУРЮЄ ЛЮДНІСТЬ ПРОТИ ВЛАДИ".

Краківський „Курер Цодзенни" подає під повищим заголовком:

„Як доносять, до прокуратури при окружнім суді в Золочеві вплинуло донесення на греко-кат. пароха з Ґаїв Дітковецьких, в брідському повіті, Івана Татаринського, в якому обвинувачується його, що підбурював селян проти поліції. О. Татаринський при нагоді якоїсь панахиди взивав селян до того, щоби взяли участь у манїфестаційному поході на місцевий цвинтар. Коли частина селян, довідавшися про заборону, не прилучувалася до походу, який формували „поджеґаче", о. Татаринський почав лаяти їх хрунями, які втікають, побачивши поліцію. Як видно, з того — кінчить „І. К. Ц.", — о. Татаринський не належить до тих священиків, яким, як пише в останній енунціяції митроп. Шептицький, виданій проти ОУН — грозить щонебудь зі сторони українських революціонерів".

ОБВИНУВАЧУЮТЬ АДВОКАТА ЗА НАМАГАНЕ ПЕРЕКУПСТВО ПРИСЯЖНИХ СУДДІВ.

Нюйорський і шікаґовський адвокат Арон Шапіро, відомий з процесу проти Генрі Форда за антисемітські вискази в ґазеті „Дірборн Індепендент", стане тут незадовго як обвинувачений за намагане перекупство присяжних суддів.

ЗАТВЕРДЖЕНІ КАРИ.

Староство в Мостиськах наложило адміністраційні кари на кількох священиків, що посвятили могили, висипані селянами в память поляглих українських вояків. Засуджені не приняли тих кар і відкликалися до окружного суду в Перемишлі. В останніх часах відбулося в тій справі кілька розправ, на яких суддя Матля затвердив наложені староством кари.

НА ЩО ВМИРАЮТЬ ПТИЦІ В НЕВОЛІ.

На це питання дають відповідь досліди „Британського товариства для плекання птиць". А саме виявилося, що найчастішою причиною смерти полонених птахів є апоплексія; одна пята частина всіх птиць гине цією наглою смертю. Потім багато птахів гине на запалення легенів, потрясення мозку та нежит кишок. Інакше представляється справа з птахами, що жиють на свободі. Вони найчастіше стають жертвами хижаків, недостачі поживи та холоду в зимі.

ЛІЦИТУЮТЬ НЕМОВЛЯ ЯК ВЛАСНИКА ФІРМИ.

В Утрехті вродила одна жінка дитину. Батько тої дитини помер тиждень раніше. Коли тільки його дитина прийшла на світ, годину пізніше вписали її до торговельного реєстру як наслідника майна батька. Дитина мала дві години життя і вже була записана як власник фірми. Ще дві години пізніше проголошено урядово банкроцтво цеї фірми. Таким робом життя одноденної дитини почалося під знаком двох торговельних операцій.

ОХОРОНА ЛІТАКІВ ПЕРЕД ГРОМАМИ.

Новітні винаходи та примінення радіотелеґрафії й телефонії в летництві надають летницькому рухови значної певности, особливо в мряках та в хмарах. Всежтаки коли літак попаде в полосу блискавок, існує небезпека як для машини так і для летуна та пасажирів. Часом після удару грому машина мусить зараз осідати на землю. Особливо небезпечні при цьому є антени. Але нині літак не може обійтись без неї, тож її стараються добре ізолювати. Металеві літаки реаґують на громи так, як фарадеєва клітка. Треба лише подбати, щоб грім не дістався до середини літака. Другою небезпекою є утворення леду на літаку з кропель води, які у високих просторах є перехолоджені до 20 ступнів і зараз при зіткненню з літаком замерзають. Проти цього ще нічого не винайдено. Літак, обтяжений ледом, мусить осісти на землю. Тому нині летуни стараються оминати полосу громів та надмірної вогкости. Це одинокий ратунок, щоби бути в повітрі безпечним.

БУДОВА КОСТЕЛІВ НА ЛЕМКІВЩИНІ.

На Лемківщині йде тепер жива акція в справі будування костелів. Саме тепер кінчать будову костела в Лабовій, а небавком зачнеться будова костелів в Устю Руськім, Високій, Гладишові, Крампні та в кількох інших лемківських селах. У всіх тих місцевостях, як виказують віроісповідні цифри в шематизмі перемиської епархії, є всього по кілька душ римо-католиків.

ВИКРАЛИ БОГАЧКУ.

Бандити напали на дім пані Бері В. Стол, 28-літньої жінки багатого нафтяра в Луісвіл, Кентокі, та вивезли її в невідомім напрямі, лишивши мужеви записку, що коли хоче дістати жінку назад, він мусить заплатити 50,000 долярів викупу. Рівночасно бандити повідомили родину нафтяра, що наступним на їх листі є шваґер викраденої, Вилієм Стол. Муж каже, що він готов заплатити викуп.

ІНВАЗІЯ ІНДІЯН У ТЕРИТОРІЇ ФОРМОЗА.

На території Формоза (Арґентина) появилася велика ватага Індіян, які починають нападати та грабувати тамошнє населення. Ватага ця є узброєна та начисляє понад 2 тисячі осіб. Поява Індіян у такім великім числі викликала неспокій у населення, яке зажадало військової охорони.

Останні вісти доносять, що міністерство війни післало в ці сторони відповідний відділ війська, як також два військові літаки.

„НЕВТОМНІ ОБМАНЦІ".

Кореспондент „Правди" з свиносовхозу Богданівка, доманевського району, одеської области, пише, що 24 липня здав колхоз 3,600 сотнарів зерна. Здача не відбулась так легко, бо ані директор совхозу Михайлів ані начальний аґроном Чехмановський не хотіли дати своєї згоди на таку високу хлібоздачу. По обрахунку їх обох, Богданівка зібрала з 964 гектарів 6,073 сотнарів зерна, цебто по 6.3 сотнара з гектара. Сталінські комуністи (читай Москалі) приневолили директора перевести точніший підрахунок жнив. На підставі підрахунку директора совхоз залишив для себе 3,276 сотнарів зерна, а урядово було призначено лише 1,837 сотнарів. Та сталінські комуністи перевели контролю і виказали значно більші цифри. На підставі тієї перевірки совхоз мусів здати 3,600 сотнарів хліба для держави, а кореспондент подає, що совхоз може здати ще раз стільки. Заповіджено безпощадну боротьбу „невтомним обманцям", себто директорови й аґрономови, що старалася ратувати людей від голодової смерти. Розуміється, що цю боротьбу заповіли сталінські комуністи, себто Москалі або малороси.

РЕКОРД У ТРАНСФУЗІЇ КРОВИ.

В товаристві Червоного Хреста в Лондоні показували як особливість молоду людину, Джефері, який 50 разів давав свою кров для хорих. Джефері каже, що після трансфузій позбувся болів голови, на які терпів часто.

ПОШУКУЮТЬ СПІВУЧАСНИКІВ ЗАМАХУ НА КОРОЛЯ АЛЕКСАНДРА

ПАРИЖ (Франція). — Не тільки в місті Марсилії, де згинули з рук замаховця юґославський король Александер, французький міністер справ заграничних Барту і ще кілька осіб, але також у столиці й по цілій Франції, а далі по всіх більших містах Европи, пошукують спільників того заговору. В Парижі один торговець одіжю пізнав з фотоґрафії Петру Калемана, котрий купував у нього вбрання разом з двома товаришами. Кажуть, що македонська революційна орґанізація завжди висилає заговірників у новім убранню. А в Марсилії зізнав власник готелю, що Калеман мешкав кілька днів теж з двома товаришами. Та ті останні зникли і поліція не годна впасти на їх слід.

ДОСІ НЕ ЗНАЮТЬ ПРАВДИВОГО ІМЕНИ ЗАГОВІРНИКА.

МАРСИЛІЯ (Франція). — Поліція вже переконана, що „Петру Калеман" не є правдивим іменем замаховця. Він прибув до Франції на підроблений чеський пашпорт. Його зброя, автоматичні пістолі, була найновішої марки і дуже коштовна. Плян замаху був надзвичайно добре обдуманий. Замаховець мусів бути надзвичайно інтеліґентною людиною, бо виконав усе з цілковитим спокоєм і повною відвагою. Він мусів знати, що мусить теж згинути. Зброя його була того роду, що вона мусіла бути зготована на замовлення. З того вносять, що фонди на подорож, підготовку замаху і зброю мусіла достарчити якась орґанізація. На рамени заговірника були витатуовані знаки македонської революційної орґанізації, які означають „Свобода або Смерть". Але, каже дехто, це могло бути зроблене для замилення очей поліції, бо дійсним виконавцем був певно один з членів хорватської революційної партії.

ТРУСИ В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ.—Поліція виарештувала цілу юґославську кольонію, себто всіх тих, на кого могла впасти тільки якась тінь опозиції супроти влади в Юґославії. Між іншим перевела вона ревізію навіть у домі Светозара Пребічевича, бувшого юґославського міністра внутрішних справ, та Володимира Радіча, сина хорватського провідника Стефана Радіча, котрого вбито в юґославськім парляменті підчас нарад.

11-ЛІТНІЙ ПЕТРО КОРОЛЕМ.

БІЛГОРОД (Юґославія). — Видано проклямацію, в якій проголошено, що військо й урядники вже зложили присягу на вірність синови вбитого короля Александра, 11-літньому Петрови II. Молодий король вчився в школі в Анґлії. Тепер вертається до Білгороду, щоби бути на похороні батька. Замісць нього буде правити реґенційна рада, назначена вбитим королем у його тестаменті. В тій раді засідатимуть між трома членами два Хорвати і тим думають заспокоїти тих останніх та зупинити евентуальні розрухи в Хорватії.

ІТАЛІЯ ПРОСТЯГАЄ РУКУ ЮҐОСЛАВІЇ.

РИМ (Італія). — Очі Европи звернені в першу чергу на Італію, чи вона не схоче скористати з нещастя Юґославії й не спровокувати з нею війни. А саме перед убивством короля Александра диктатор Мусоліні відгрожувався Юґославії за обидливе відношення частини юґославської преси до італійської армії. Та тепер підносяться офіціяльні голоси, щоби погодитися з Юґославією, якщо тільки там перестануть зобиджати італійське військо.

РЕАКЦІЯ ПРИЧИНОЮ ЗАМАХІВ.

ПАРИЖ. — Французька преса стверджує, що в останніх часах вбито румунського премієра Дуку, австрійського канцлера Дольфуса, в Німеччині розстріляно Рема, а тепер убито короля Александра і міністра Барту. (На диво, поминається вбивство польського мінністра внутрішних справ, Перацького. — Ред.). Всі ті вбивства, кажеться в пресі, є наслідком повоєнних політичних обставин, які нікого не задовольняють, а тільки доводять усюди до того, що реакція забирає владу. Це започатковано ще вбивством д-ра Вальтера Ратенава, німецького міністра справ заграничних, і вбивством Матвія Ерцберґера, міністра фінансів Німеччини.

БАРТУ МІГ БУТИ ВРАТОВАНИЙ.

ПАРИЖ. — Для Франції, а навіть для світової політики, є більша шкода зі смерти Люї Барту, французького міністра справ закордонних, ніж зі смерти короля Александра. Так назагал осуджують марсилійську траґедію. А вона для Французів є тим більшою, що, як виявилося, можна було вратувати життя Барту, якби товпа була перепустила скорше автомобіль з раненим міністром, або якби не звязано в поспіху помилково руки раненого під раною, замісць вище рани, бо тоді не булоб стекло так багато крови.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

САРАЄВО -- МАРСИЛІЯ.

День 9 жовтня 1934 р., коли на вулиці міста Марсилії, в Франції, згинув югославський король Александер, убитий хорватським революціонером, може бути записаний в історії в такий самий спосіб, як записано в ній день 28 червня 1914 року, коли то в Боснії, в місті Сараєві, сербські революціонери вбили австрійського престолонаслідника, архикнязя Фердинанда, і його жінку. Так пишуть ґазети по цілім світі й такі думки висказують найвизначніші знавці світової політики. І мають на думці, річ природня, не самі ті події, а тільки кріваві наслідки сараєвської траґедії, як і те, що може тепер статися в Европі у звязку з убивством короля Александра.

Щож за причина того вбивства? Факт є, що король Александер мав те нещастя, що був замолоду вихований у Росії, на царськім дворі, й там пересяк абсолютистичним духом Романових. І це його траґедія й траґедія Югославії, що там, де треба було великого політичного хисту й тісної співпраці зі злученими з Сербами братніми народами, Словінцями і Хорватами, де треба було якнайширшого застосування демократичних засад, там заступлено це все сербським шовінізмом, який у брутальний спосіб нехтував домагання Хорватів до рівноправности й автономії. Диктатура короля Александра перемінилася на ділі в тиранію. І Хорвати переконані, що це та тиранія завинила вбивство хорватського селянського провідника Стефана Радіча, вбитого в скупчині, себто в югославськім парляменті, де він гостро клеймував сербську політику супроти Хорватів. Але навіть та траґічна подія не змінила політики центрального уряду. Король розвязав парлямент, а сам оперся на армії й правив автократично. Це й довело до того, що на нього пляновано вже кількома наворотами атентати. Сербський терор довів до повстання між Хорватами революційної партії, з осідком за границями рідного краю, яка відплачувала Сербам терором за терор. І здається, що з рядів цеї партії вийшов і Петру Калеман, убивник короля Александра. Про того вбивника пише Люї Адаміц, один з найкращих знавців Югославії, котрий заповів тому рік неминучість замаху на короля, таке: „Я не знаю вбивника, вле ставлю 9 до 10, що його мотиви були наскрізь патріотичні, такі самі, які були в Прінціпа, коли він виконував атентат у Сараєві 1914 року". За цей замах, каже він далі, треба „винувати в далеко більшій мірі вбитого короля ніж того, що стріляв".

Отсе є те тло, на якім розігралася траґедія в Марсилії. Коли до цього додамо ще інтриґи ріжних держав, з яких Балкан відомий, то не диво, що цілий світ зажурений тепер тим, що може принести найближчий час, який не ворожить нічого доброго.

ДЕ РЕШТА?

Кожний свідомий нарід гордиться своїми надбаннями, культурними чи орґанізаційними, і тішиться, що ті надбання здобув собі спільною працею своїх громадян.

За приклад можуть послужити нам надбання американського народу на асекураційному полі. У „Свободі", число 233, читачі певно завважили, що в Америці на 125 міліонів людей є обезпечених приблизно 65 міліонів, себто є обезпечена половина всього населення. В ніякім іншім краю нема стільки обезпечених в асекураційних запомогових орґанізаціях, що в Америці, хоч ідея обезпечення в інших краях була поширена багато років раніше ніж в Америці.

Самі Славяни в Америці мають 140 народніх асекураційних запомогових орґанізацій. Трицять з них, найбільших, мають разом 877,182 членів. Усі 140 мають більше ніж один міліон членів і $100,000,000 майна. А зобовязань супроти своїх членів ці орґанзації мають на більше ніж один біліон долярів.

Український нарід в Америці теж тішиться одним з найбільших надбань на полі асекурації. Бо одною між тими трицятьма найбільшими славянськими запомоговими орґанізаціями є У. Н. Союз, який своєю солідністю на протязі 40 років свойого існування здобув собі перше місце у рядах найсолідніших запомогових орґанізацій в Америці.

Всі Українці в Америці, яких є сотки тисяч, говорять часто між собою, що У. Н. Союз є цінне надбання Українців в Америці, та що У. Н. Союз є духовою власністю цілої нашої іміґрації. Так, це є цінне надбання для нашого народу, а зокрема для нашої іміґрації в Америці, але на сотки тисяч української іміґрації в У. Н. Союзі є лише 21 тисяч старших членів і 10 тисяч дітей. А де решта? Чи лише 21 тисяч членів мають працювати для того, щоб У. Н. Союз був духовою власністю цілої нашої іміґрації? Чи остали сотки тисяч лише тішаться тим, що для них інші будують? Чи може тих 21 тисяч членів У. Н. Союза вже доказали своєю важкою 40-лівньою працею решті іміґрації, що вона теж повинна приложити своїх рук до тої спільної праці, щоби цю духову власність усеї нашсї іміґрації збудувати ще більшою, ще багатшою установою?

На ці питання мусить кожний свідомий член нашої іміґрації відповісти сам перед собою, так, як відповіли тих 21 тисяч членів У. Н. Союза, що стали його членами й збудували У. Н. Союз у такій величині, в якій він тепер сповняє свої обовязки не лише супроти своїх членів, але також супроти цілої нашої нації.

У. Н. Союз, як народня установа, на протязі 40 літ своєї праці для добра його членів і цілої нашої нації здобув собі право закликати решту нашої іміґрації ставати в ряди поруч з його членами до будови своєї орґанізаційної сили, яку можна осягнути лише спільністю праці всіх свідомих громадян. У. Н. Союз все помагав ріжним нашим національним орґанізаціям і поодиноким людям у їх потребах, тому ті національні орґанізації й поодинокі люди, які нераз одержали від У. Н. Союза підмогу, повинні тепер вважати своїм обовязком помогти тій духовій власности цілої нашої іміґрації. У. Н. Союз не жадає підмоги грошевої, але жадає підмоги у приєднуванню нових членів для збудування ще більшої сили, яка моглаб і на будуче дальше підпомагати тих, що такої підмоги потребуватимуть.

М. Мурашко.

Евген Ляхович (Лондон).

КУЛЬТ ГЕРОЇВ

Ми нарід рільників, нарід ладу і спокою. Тому так промовляли нам такі кличі як: „Людство, любов, всесвітній мир; нащо боротьба, нащо війна, чи не краще добрим словом? Землиця така гарна, така пахуча, така плодюча; ходіть до нас: і для вас і для нас буде".

Та не з браку землі пхалася московсько-польська саранча на Україну, бо в середніх віках землі всюди було подостатком. Вона пхалася за кріпаками, за людським „бидлом", яке працювало би на неї, а також своїби грудьми щоб заслонювало її від чужих напасників. Ще і нині Москва має перед собою безмежні земельні простори, яких людська рука ще не доторкнулась. Польща також моглаб прокормитись власним трудом, колиб хотіла чесно працювати. Швайцарія далеко бідніший край, а удержує себе власним трудом. Моглиб себе удержувати наші хижаки, але їм хочеться панування над іншими, їм треба людських соків. Цього в нас многі не хочуть, чи не можуть зрозуміти.

Та під ударами тяжких знущань і в імя інстинкту самозбереження — наша нація почала вже перероджуватися й думати іншими катеґоріями. До цього причинились головно наші героїчні постаті, які наш нарід почав видавати. Знаємо, що в часах татарських нападів, наш нарід видав з себе лицарську героїчну верству, названу козаками, яких слава і відвага стала приповідкою по цілому світі. Під ударами нинішньої тяжкої долі, цей героїзм знову відживає.

Що таке герой? Герой — це чоловік, який готовий віддати власне життя на те, щоб жили інші. Нагородою за його жертву є те, що нація це оцінить і шануватиме його память. Кожда нація старається вдержати якнайбільший відсоток героїв, бо чим більший відсоток таких людей, які готові віддати за неї життя, тим безпечнішою є її будучність.

Але героїзм не є вроджений. Це є річ набута. З маленької дитини можна виховати лицаря, або боягуза. Героїзм, це складова частина характеру, а характер, як знаємо, є плодом середовища. Нація, яка цінить героїв, яка ідеалізує їх у літературі, мистецтві і в щоденному житті і яка вшановує їх память після їх смерти — така нація видає з себе більший відсоток героїв. Зновуж та нація, яка своїх героїв не шанує, яка називає їх „задурно втраченими, змарнованими одиницями" — та суспільність зпоміж себе героїв не видасть. Бо нема нічого траґічнішого для чоловіка, який іде на смерть, як почути, що його жертва нікому непотрібна, що його ідея помилкова і його життя нерозумно змарноване. Суспільність, яка дихає такими засадами, затроїть усякий черговий героїчний імпульс і остаточно навчить загал думати також раціонально-матеріялістичними катеґоріями в ясних життя, сама фізична екзистенція домінуватиме понад всіми іншими цінностями. Коли на таку націю нападуть хижаки — то її нема кому обороняти, бо нема людей, які хотіли би вмерти на те, щоб інші могли жити. Тоді така нація зачинає свою деґрадуючу карієру: замісць самостійности, вона радо згодиться на автономію. Колиж автономії не „дадуть" — то бодай мандати, ґімназії, кооперативи. Колиж і то ні, то бодай хай залишиться рідна мова; коли і рідну мову хижак опльовує і забороняє — то тоді ті духові кастрати скавулять: „Ну, то щож маємо робити? Кращеж сяк так жити, ніж зовсім не жити". Забувають одначе, що колиб у слушний час вони були присвятили для боротьби малу частину своїх горожан, то їх життя булоб на довгий час запевнене. А так, знайшовшися в пазурах хижака — їх далеко більше конає, на Соловках з голоду, чи у війнах, в яких власними грудьми засланяють своїх гнобителів.

Під тим кутом треба розглядати ті тертя, які нині існують серед нашого громадянства в краю, себто між молодими і старшими поколіннями. Це боротьба двох світоглядів, двох темпераментів, двох характерів. Нема сумніву, що те явище має також і прикрі сторони, бо всетаки сумним є факт, що молоді так остро критикують старших. Та з другого боку ми можемо радіти, що молоді покоління зривають з опортуністичним світоглядом. Всі ми знаємо, серед яких тяжких відносин опинилася нині наша нація. Дурити себе надіями, що якийсь нарід в імя високих гуманних ідеалів, пішле своїх синів на те, щоб нам виробити волю — є впрост злочином. На поміч чужих ми можемо числити тільки тоді, коли в першій мірі наша нація буде мати високий відсоток героїв, готових віддати життя за свою справу. А тих героїв ми можемо виплекати тільки власним нагріванням, власним теплим відношенням, ґльорифікацією їх і належною пошаною. Ми можемо і повинні називати змарнованими одиницями ті сотки тисяч і міліони людей, які лягли в обороні Росії, Австрії, тих, які конають на Соловках, або таки на рідній землі з голоду. Але ми не можемо називати тих вілносно небагатьох одиниць, які віддали своє життя за нашу ідею, під власним прапором і свідомі своєї жертви. Вони не змарновані одиниці і даремно не вмерли. Бо чи міг би Білас і Данилишин принести свому народови більшу користь, колиб до нині один з них шевцював, а другий продавав крам у кооперативі?

Багато з нас помилково думає, що, вихвалюючи героїв, ми зараз самі мусимо бути героями. Ні. Як було сказано, героїзм є частиною характеру і коли хтось є боязливий, то йому годі стати героєм. Тай сам герой не хоче, щоби ми всі йшли його слідом. Бо колиб усі ми пішли на смерть, то зникла би ціла нація. Все, чого він хоче, є належна оцінка його вчинку. Тому ми всі сповнім він обовязок; і коли не всі можемо стати героями, то бодай будьмо настільки відважними і віддаймо належну пошану тим, які дають своє життя для добра інших.

Ширім культ героїв!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ВІЙСЬКОВЕ ПІДГОТОВАННЯ ДІТЕЙ.

Як Мусоліні проголосив, що він буде підготовляти до війська дітей, починаючи з 8-го року життя, Гелен Келер, Американка, відома в світі зі своєї боротьби проти сліпоти, заявила, що вона не знає нічого такого страшного, як це зарядження.

На це один американський гуморист сказав, що звичайно, чорт не такий страшний, як його намальовано: італійські діти й так, заки дожиють до 15-го року, забудуть усе, чого навчилися в 8 році життя.

ДЕБАТА ЗА ВІЙНУ.

Анґлієць Беверлі Николс написав недавно противоєнну брошурку під наголовком CRY HAVOC, котра звернула на себе широку увагу анґлійського громадянства своєю щирістю й вимовою.

Та видно не всі були нею переконані, бо незадовго по ній появилася відповідь на неї. Написав її майор анґлійської армії Іст-Бравн, а називається вона: DOGS OF WAR!

Автор виразно звертається до автора першої книжки. Сперлися в цих книжках зі собою непримирні погляди: з одного боку переконання, що війна не варта жертв, котрі вона за собою неминучо потягає, з другого боку переконання, що хоч які великі жертви війни, вона всетаки має свої добрі сторони, а принаймні як представниця сили вона все буде мати місце в людській історії.

ЗВІДКИ СУПЕРЕЧНІ ПОГЛЯДИ НА ВІЙНУ?

Люди, що читали обі книжки, себто й осуд війни і її оборону, кажуть, що оборонна книжка властиво війни не вспіла представити так принадливо, як противна сторона представляє мир. Кажуть, що автор оборони війни, скільки разів має відповісти на поважний закид противника, немовби оглядається навколо й каже з усміхом заклопотання на лиці: „А тепер поговорім за щось іншого!"

Та вони не скривають свого підозріння, що опозиція до війни часто походить з неприємних воєнних досвідів.

ОБОРОНА В ХЕМІЧНІЙ ВІЙНІ.

Як уже зайшла мова про дебату за мир і війну, то не від речі буде згадати появу ще одної цікавої практичної брошурки про війну. Є нею книжочка, видана Британійським Червоним Хрестом, про те, як боронитися в часі хемічної війни.

Книжочка описує ріжного роду отруйні гази та показує, як проти кождого ґазу боронитися. Говориться у брошурі не тільки про те, як боронитися має одна людина, але й про способи оборони для більших громад людей, про ріжні пивниці, забезпечені проти ґазових нападів, про охорону поживи перед ґазом, про орґанізацію системи осторого та перевязочних пунктів.

„Про ґазову дисципліну", каже брошура, „нарід треба вчити в часі мира".

Так говорить про наближаючуся війну нарід, котрий донедавна був певний, що його положення на острові достаточно його захороняє перед приходом ворога до його краю.

Р. Петрин.

МАЮ ДВІ.

(Оповідання).

2)

— Як би так, то був би не продав бичків. Було їх вісім. Дві пари вже нарік можна було запрягати. Всі продав.

— Щось мусить бути в тім.

— Що могло би бути? Старість, неміч, тай тільки!

До села доїздили, ще заки смерклося. З того Сидір загадав скористати, щоби ще нині побачити Фрузю. Її хата, одна з перших в селі, була йому й так по дорозі. Коли доїздили до городу Дереняка, батька Фрузі, Сидір сказав до сусіда:

— Я тут лишуся, бо маю орудку, до Павла. Будьте ласка мій куферок скинути під нашими ворітьми. Як би там був мій батько, то скажіть йому, що я приїхав і що зараз прийду.

— Сказати йому, що ти лишився у Павла Дереняка, чи у його сестри Фрузі? — спитав сусід підсміхаючися.

— Мені Фрузя до хріну! — відповів Сидір, паленіючи і зіскакуючи з фіри, хоч іще далеко було до воріт.

— То чогож ти вже тут зліз коли ти не сліпий і бачиш, що там за плотом в городі поле дівка, не парубок?

— Я ту дівку хочу спитати, чи Павло дома. То мабуть наймичка Дереняків.

— Хоч вона плечима до нас; то я бачу; що не наймичка Дереняка, а його донька: хустина на її голові показує, що то. Фрузя.

— Фрузя ще ліпше буде знати, де її брат, — відповів Сидір, перелазячи через пліт.

Сусід поїхав далі, а Сидір пустився до дівчини, що все ще, обернена до нього плечима, полола. Ступав обережно, щоби не вчула, бо хотів наскочити на неї несподівано. Вона справді не чула, що хтось надходить, що він вже тут за нею, що над нею нахилився. Аж коли він вхопив у руки її голову і долонями закрив її очи, вона крикнула:

— Хто то?! То ти, Гриню? Пусти!

Стала руками відривати від очей його руки. Накриваючи її очи, Сидір спершу загадав був шепнути їй до уха, що пустить, аж вгадає, хто він, і як його поцілує. Тепер, коли вона взяла його за Гринька, йому на хвилю зробилося недобре. У нього майнула думка:

— Той Гринь хіба ходить до неї, коли вона гадає, що то він. Вони мабуть вже дуже близькі до себе. Треба використати нагоду і потягнути її за язик. Зараз буду знати, що є між нею і Гриньком.

Нахилився до її уха і шепотом, щоби по голосі не пізнала, що то не Гринько, сказав:

— Пущу, аж поклянешся, що як Сидір приїде, то не промовиш слова до нього; що й не глянеш на нього.

— Чи не забагато жадаєш? — спитала.

Сидора щось кольнуло в груди, бо ся відповідь казала йому, що дещо жадати від неї, тільки не так багато, Гринь вже має право. Сидір далі шепотів до її вуха:

— Ти кажеш, що я жадаю забагато. А я тобі скажу, що я ще замало сказав. Ти поклянися, що любиш тільки мене, що ніколи іншого не полюбиш, що кождого вечера вийдеш до мене до саду.

— На все те, ми обоє ще замолоді. Мені щойно пятнацять років, а перед тобою ще три роки війська.

— А як би нині чи завтра прийшов до тебе Сидір Завалич, і сказав тобі, що хоче з тобою оженитися, то що ти йому відповіла би? — питав далі.

— Я йому відповіла би цілком так як тобі.

— Цілком таксамо! То я у тебе не ліпший як Сидір?

— Я йому сказала би те, що ти сам знаєш і що він знає. Я казала би йому, що перед ним три роки війська. То дуже довгий час. За три роки багато може змінитися.

— Сидір до війська цілком не піде. Він одинак, батько виреклямує його. Він таки зараз ожениться і возьме в руки ціле господарство, бо його батько дуже старий, немічний і вже не годен господарити. Ти готова злакомитися на богача... Я мушу мати твою клятьбу, що будеш мені вірна і як я піду до війська, то ти не зачнеш собі з Сидором.

— Ну? — налягав Сидір, коли дівчина не відповідала.

Фрузя не відповідала, бо з двох причин ще не знала, як відповісти. Се, що Сидір не піде до війська і могтиме зараз женитися, було для неї новиною. Знаючи, що Сидір любить її, вона не хотіла другому залицяйникови обіцятися запокватно. Другою причиною її здержливости був підзор, що то може не Гринь балакає з нею. Сидір, збентежений, забувся і забалакав заголосно. Фрузя похопилася, що то не конче Гриня голос. Гриньо у сій порі ніколи не приходив до неї. Знаючи, що в сих днях Сидір приїде, вона стала підозрівати, що то він так підходить її. Щоби не відстрашити від себе ні Гриня ні Сидора, вона відповіла:

— Я Сидорови не в голові. Він ніколи не сказав мені, що оженивсь би зі мною. Тепер я йому ще менше в голові. Він в школах. Він тепер панич, я хлопська дівка. Я лишуся хлопкою, він вчиться на пана і буде паном. Чи чув хто коли таке, щоби пан оженився з простою хлопкою?

Сі слова, які дівчині підшепнула її хитрість, Сидір зрозумів так, що вона була би за нього, як би він не гонорувався, і не гадав, що вона йому, паничеви, не рівня. Він пустив її очи, вхопив попід бороду і став цілувати. Цілуючи, промовляв:

— Який я панич? Чи тому гадаєш так, що на мені міський одяг? Я, який був хлоп, такий є. Як оженюся, то чейже не з міською панною, бо мені потрібна сільська господиня. Тільки, мені бачиться, ти воліла би Грицька.

Дівчина викрутилася з його обіймів, кажучи:

— Кого воліла би, того воліла би, а ти мене так на очах всіх людей не обіймай і не цілуй, бо я ще не твоя!

— На очах всіх людей? Якіж тут люди? Тут лиш я і ти.

— Город при дорозі, пліт низький! — відповіла дівчина. — Хто йшов би дорогою, побачив би, що тут діється. Може й бачив хто, піде поговір.

(Дальше буде).

МОЛОДА УКРАЇНКА В ПЕРЕЇЗДІ ЧЕРЕЗ АМЕРИКУ З КИТАЮ ДО РІДНОЇ ЗЕМЛІ

В **The San Francisco Examiner**, September 22, 1934, **Lewis Lapham** пише таке:

„Some of the most interesting people that come to town do so on the smaller ships, ships that poke their hulls into small strange places without the expensive pomp and ceremony attendant upon the voyage of any big ship that ever sailed.

"Such a ship is the Makura, in yesterday (from Melbourne, Sidney, Auckland—not that any of that trio is small or strange —Raratonga, and Papeete.

"We bobbed out to it, for a wonder, at a fairly respectable hour, and after we got abord found out that Skipper Dunkan McDonald wasn't planning to bring her in for two or three hours, thanks to a swirling, snarling, all of which was O. K. with us, for under those circumstances you really have a chance to learn something.

"About that time the snappiest brown ensemble you ever saw, set off by a split sport skirt, hove in sight, and within it was **Sonia Jablonska**, born in Russia's Ukraine, brought up in France's Paris, a combination that we here and now subscribe to.

"She left Paris three years ago on "le grand tour" and has since visited all the spots you've ever read of Indo-China, Bali, Moorea, Java, Ceylon, and what have you.

"No pleasure trip alone was this, for the lady in brown is by way of being an amateur archaeologist, knows considerable of art and languages and has now portfolio of notes that she'll one day weave into historic novel.

"She almost effervesced in broken English when she got started, and we got a tremendous bang out of her."

Крім того поміщено фотографію нашої землячки з підписом: From Ukraine and Paris.

Софія Яблонська відома тепер найбільше з фейлетонів, які містить час від часу львівське „Діло", а в яких передає вона картини з життя Китайців.

Найбільшого розголосу набрала вона серед Українців своєю книжкою **„ЧАР МАРОКА"**, виданою у Львові в 1932 році накладом Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка. Про ту книжку появилися в нас дуже прихильні рецензії. Про неї О. Дніпровський пише в журналі „НАЗУСТРІЧ" між іншим ось що:

„Коли Француз хоче сказати, що щось йому дуже подобається, він уживає своєрідного висловy: „Це хотілосяб зісти". Цей вислів нагадується при лектурі книжки С. Яблонської.

„Так. Зїдається її очима, не спостерігаючись навіть, що вже кінець.

„Як авторка описів подорожей, п. Яблонська має дві прикмети: вміє багато бачити і вміє написати про те, що бачить.

„Яблонська не пише про той „чар". Вона нам його малює, бо одна з прикмет її барвистого стилю — образовість".

Ось зразок її писання-оповідання:

> „Ніч така місячна та ясна, що аж лячно. Пальми та стрункі кипариси кидають свої довгі тіні впоперек дороги. Авто їде безшумно, погасивши світла; їде та лякає птахів, що не звикли до нічного шелесту. Старий, сивий Атлас здивовано дивиться на нас та світить своїми блискучими, сніговими верхами".

Та про те, що п. Яблонська оповідає надзвичайно цікаво, так, що слухач не стямиться, як минають година за годиною, могло переконатися те невелике товариство, що мало милу нагоду стрінутися з нею тому кілька днів у Ню Йорку, де вона, шукаючи Українців, зателефонувала до парохії св. Юра і де о. П. Понятишин запросив її на принагідну вечерю.

Софія Яблонська.

Там і довідалися ми, що п. Яблонська родом з Галичини, що її вивезли родичі в 1915 р. при відступі Москалів як сімлітну дитину до Росії. Була вона теж і на Україні, де ходила до большевицької школи і добре пізнала большевиків. В 1921 р. вернулася назад до Галичини і тут кінчила драматичну школу, була директоркою кінового театру, а потім виїхала до Франції, де виступала в одній фільмі.

Від фільмового підприємства „ФІЛЬМТАГ" виїхала до Китаю на один рік, щоби збирати фільми в Камбоджі (Індо-Китай). По дорозі звиділа вона інші краї, між ними і Мароко, яке описала у згаданій уже книжці. По році дістала дозвіл залишитися далі й жила в Юнані, де збирала на фільму ріжні новинки. Тепер дістала відпустку на один рік і їде до Парижа, щоби там викінчити свої фільмові знимки, з якими хоче приїхати до Галичини. Там хоче відвідати родину, та дати серію викладів з фільмовими ілюстраціями, як теж викінчити книжку про Китай.

Вертаючись до Китаю думає п. Яблонська вертатися через Америку. Щойно тоді, казала вона, матиме нагоду стрінувися з американськми Українцями. В Ню Йорку перебула вона всього не цілих три дні, живючи у Французів, своїх приятелів, знайомих з побуту в Китаю.

Має 28 років. Походить зі священичої родини. А заробляє на життя власною працею вже від наймолодших літ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРИЇХАВ ДО АМЕРИКИ ЛИТОВСЬКИЙ ЕПИСКОП-МУЧЕНИК.

Дня 19 листопада 1933 р. вдалося литовському урядови, згл. президентови Антаносови Сметоні й д-рови Завніюшови, міністрови заграничних справ, виклопотати у Совітів дозвіл на поворот до Литви 10 католицьким литовським священикам, яких держано у відомій страшній тюрмі на Соловецьких островах. Між тими звільненими був і епископ, о. д-р Теофіль Матульоніс. Зайвим булоб описувати терпіння екселенції о. Матульоніса, котрого вважають у Литві народнім мучеником. Скажу тільки, що отсей мученик прибув дня 5 жовтня до Злучених Держав і тут привитали Його громадно як священство так і світські діячі. Знаю, що Українців такі справи живо інтересують, тому подаю, що епископ Матульоніс перебуває в Marianapolis College, Thompson, Conn.

Там є Його адреса.

Казис Відікавсказ,
Филаделфія, Па.

Мала дочка: Мамо, в книжці написано, що турецька жінка не знає свого чоловіка до самого шлюбу. А в нас не так? Ти знала тата ще заки вийшла за нього?

Мати: Ні, серце, я лише думала, що знала його.

Софія Яблонська.

ЛИСТ З КИТАЮ.

ЖАХЛИВЕ ВИДОВИЩЕ.

Прохаю дуже вражливих читачів не читати цього фейлетону. Пишу його з відразою, ще й з острахом, що може хтось мені буде докоряти нахилом до садизму. Але таку сцену можна би бачити тільки раз у житті.

Одного соняшного ранку, переходячи вулицею, я зупинилася, незмірно здивована, перед юрбою Китайців, що стояла півколесом перед засудженим на передсмертні муки піратом. Він висів у деревляних рамах, що розтягали вниз і вгору його тіло. Зразу я не хотіла вірити. Цеж ті самі, давні рами китайських тортур, мовляв, заборонені в Китаю. Китайська заборона! Це так як і з опієм.

Я рішила, що провина засудженця видно належить до рідких випадків, бо від двох років я тут вперше побачила виставленого на муки пірата.

Ці рами пригадали мені чимало з оповідань старого Китайця про почування мученої людини, так, як він собі їх зясовував. „Фізичне терпіння — казав він, — коли воно рівномірно зростає, доводить людину до свого роду екстази. Ця фізична скупченість, де розум не може більше володіти над тілом, дає не тільки глядачам, але й самому мученикови своєрідну насолоду".

Я глянула на засудженця. Його обличе справді виражає якесь дивне піднесення поза межами терпіння. На його голім натягненім вкрай тілі виступила рясна сітка кровю налитих, грубих жил. Здавалося часом, що вони розірвуться зі стогоном, наче перетягнені струни. Пірат мовчав, мов би прислухувався до своїх почувань.

Іноді я мала враження, що він уже помер, хоч сильне пульсування живчиків на тілі явно свідчило про життя організму. Ні, без огляду на всі можливости зусилля моеї уяви, я не знайшла у цьому видовищі ніякої „насолоди", ні „захоплення", ні „визволення". Навпаки!

Я глянула на юрбу Китайців. Заніміли, уважні, настороженi, вони хапали очима найменший порух мученого тіла, кожний стряс мязів.

Порівнюючи мою депресію до нервового підняття Китайців, я ще раз побачила ріжницю між мною і ними. Я навіть не всилі була їх зрозуміти. Ці два ріжні світи, яких ділять століття; ріжниця традиції, світоглядів, клімату, ріжна барва шкіри — усе.

А навіть якби мені вдалося збагнути їх світ відчування, то це ще не значить, що я моглаб погодитися з ним. Адже я приїхала сюди з довірям, а навіть з ентузіязмом, приїхала пізнати, а може й заприязнитися з моїми безпосередніми предками — Азійцями. Славяни мають у своїй крові напевно чимало азійської. Звідки така прогалина між нашими поглядами, відчуваннями, способом життя? Чому з їх боку ворожнеча, а з того недовірливість, обережність, часом навіть і бунт?

Старий Китаєць пояснив мені це по свому, не скриваючи.

Він казав: „Передовсім ми ріжнимося віком, потім барвами, а врешті душею. Може з причини вашої молодости вам. білим, її брак, таксамо як досвіду й культури"!

Культура, як бачу, поняття зовсім нетрівке. В очах Китайців це ми дикуни, профани, а навіть люди без душі, без думки. До нашої цивілізації, наших винаходів, поступу, Китайці ставляться як до пустих речей, без найменшої тривкости ні значіння. „Це не збагачує життя, тільки ускладнює його!"

Хто його знає, чия правда?

Я знову підвела очі на засудженця. Він все ще не рухався.

Хоч це видовище було незвичайно цікавим доказом китайських тортур у 1933 році, — я ніяк не могла спрямувати свого апарату на смертно бліде обличе пірата.

Його спокій, чи то резиґнація, мали, здавалося мені, стільки у обі гідности, що я, хоч загартована до подібних сцен у Китаї, ніяк не могла відігнати напливу зворушення. Нараз у якійсь частині тіла біdolахи, тріснула кістка чи суглоб. Пірат відкинув голову з правого на ліве рамя, без одного стогону.

Мовчазна, скупчена юрба трохи ожила. Всі очі впялилися у розпяте в рамах тіло. Вони шукали нових вражінь.

З пересердя, обезсилена, я затиснула кулаки та збиралася вже відійти, коли до злочинця підійшли жовніри, щоб врешті відчепити його та повести на площу екзекуцій. Коли вони відчепили йому руки, засудженець, мовби віджив; він підвів голову і заревів сильним голосом, щоб усі його почули. Видно, що завішений у рамах, він не міг добути з себе ніодного звука.

— Спитайте їх, чому я сам маю вмерти тоді, коли нас було трох.

По тих словах зникла вся, уявлена мною, його гідність.

Він терпів і мовчав не тому, що в нього було „якесь там" почуття гідности, а тому, що він не міг говорити, а може ще тому, що він Китаєць, що звик терпіти мовчки.

— Їх було трох — загуділа юрба, збудившися зі своєї пасивної контемпляції.

— Деж інші! Чому інших нам не показали? Де? Кажи, де вони?!... летіли запити то в бік жовнірів, то в бік вожда піратів, хоч він уже не міг відповісти.

Жовніри швидко засягли йому на шию тугу петлю, що здушила його голос і віддих. На тому шнурі жовніри повели його здовж вулиць. За кожним опором петля щораз дужче стискала шию і приневолила його йти покірно вперед.

Один раз засудженець звільнив кроку і спробував встромити свою руку між шнур і шию, що дозволилоб йому глибше відітхнути, може й кинути ще слово пояснення китайській юрбі, яка все ще ставила ріжні питання. Люті за його „провокаційну" поведінку жовніри потягли за шнур з такою силою, що замісць повітря рот пірата наповнився кровю. Він стратив притомність і звалився вниз. Юрба гуділа невдоволена, не зі спочування, а тому, що жовніри не дозволили їй дізнатися про недосказану тайну трох. По ведрі холодної води з баюри, яку вилили на голову зімлілого злочинця, та по кількох сильних штовханцях у живіт, він підвівся з землі та безсило поволікся до місця свого визволення: на площу екзекуцій.

Врешті майже задушеного та напів живого поставили під мур.

Каламутні, кровю налиті його очі тупо дивилися просто в дула рушниць, які три жовніри спрямували до його грудей. Четвертий ціляв у рот.

Уявляю собі, якою вічністю була для нього ця мінута вичікування, в часі якої один жовнір бив у бубон, триюмф його смерти.

Я не бачила, як він упав, зате бачила це по реакції юрби.

По вистрілі, бовби по громі, всі облича розяснилися — зникла їх напружена увага та зацікавлення. Це був кінець!

— А може і правду казав старий Китаєць — подумала я, обертаючись врешті лицем до вмерлого, вже нечулого тіла вожда піратів. Смерть людини це одна секунда, тоді, коли її життя це довга низка терпінь.

Щасливі ті, що вміють викрасти в нього кілька хвилин щастя.

*

По екзекуції вожда піратів юрба Китайців підійшла до таблиці, де був вивішений його присуд. Це був Кіо, вожд відомої банди піратів, що нападала на каравани. Останнім разом його сміливість перебрала міру.

З двома іншими піратами він напав на каравану з опієм, повбивав членів експедиції та переодягнувшися в їх костюм, сам привіз опій у Юнанфу, де його продав. Цілу ніч три пірати забавлялись у веселій компанії, з якою вони пропили всі гроші. Вранці любка вожда піратів видала його. Два інші спільники втекли, — казав папір на таблиці, хоч хтось з юрби гукнув, що це брехня.

За тамтих двох ця сама Китайка заплатила викуп.

Юрба розійшлася поволі, явно невдоволена.

RADIO.

Слідуюча Українська Радіопрограма, яку дає Наш Базар, 151 Аве. А, в Ню Йорку, кождої неділі від години 9:30 до 10-ї рано зі стації WBNX 1350 Кс., буде знов дуже інтересна, бо крім музичних репродукцій, які виконає Струнний Ансамбль під проводом Василевича, наш бизнесмен, гром. Платон Стасюк, виголосить коротку промову на тему „Радіопрограма а бизнесмени". Тож не забудьте, слідуюча неділя, 14-го жовтня б. р., година 9-та рано. 239-40

П. Задорецький.

— Скільки ти потребував, щоби навчитися добре їздити автом?

— Щось шість чи сім...

— Годин?!

— Ні, авт!

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. ім. Мих. Грушевського, від. 219, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальні збори відбудуться в суботу, 13. жовтня, в годині 8-мій ввечір, в гали Укр. Прав. Громади, 179 Корт вул. Проситься прибути на ці збори завчасу, бо є важні справи. — М. Боднар, предс.; В. Ткач, кас.; А. Мудровський, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 65, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальний мітінґ відбудеться в неділю, 14. жовтня, в годині 1-ій пополудни, в гали парохіяльній. Обовязком є кождого члена прибути на цей мітінґ і почути справоздання урядників і контрольної комісії. Не явившийся член буде караний після статута. — Яків Красновський, предс.; С. Лабунський, кас.; В. Левчик, секр.

ЛАНКЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія Вел., від. 87, повідомляє, що триквартальний мітінґ відбудеться в неділю, 14. жовтня, в годині 1-ій пополудни, в гали парохіяльній при Елікот Ровд. Уряд здасть триквартальне справоздання і є інші справи до полагодження. Проситься членів прибути на мітінґ. Не явившийся член заплатить 50 ц., а урядник 1 дол. кари. — Михайло Студенний, предс.; Микола Трояновський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Зоря, від. 69, повідомляє всіх своїх членів, що триквартальні збори відбудуться в суботу, 13-го жовтня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 217-219 Іст 6-та вул. Проситься членів прибути на час. Буде справоздання фінансове, як також інші важні справи до вирішення. Напоминається довгуючих вирівнати свої належитости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Ювилейний рік У. Н. Союза скінчиться за три місяці, тож проситься членів старатись придбати хоч кілька нових членів, або вписати свої діти до Молод. Департаменту, щоби при кінці Союзової кампанії не бути останніми. — Е. Парницький, фін. секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. Укр. Січових Стрільців, від. 44, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться у неділю, 14. жовтня, в годині 1:30 пополудни, в гали церковній. Проситься щоби усі члени прийшли і заплатили свої вкладки. Ті члени, котрі взяли позички на свої грамоти, нехай прийдуть на мітінґ. Члени, котрі ще не змінили своїх грамот, нехай принесуть старі грамоти на мітінґ. Ті члени, котрі довгують забагато, нехай подадуться про позичку на свої грамоти. — В. Шимка, А. Бодник, Л. Демчук, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Сестр. Преч. Діви Марії, від. 151, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 14. жовтня, в годині 2-гій пополудни, в гали парохіяльній, 803 Фронт вул. Проситься всіх членів явитися на тім мітінґу, бо є дуже важні справи до полагодження. Члени, які ще не змінили своїх грамот на новий рід обезпечення, нехай принесуть старі грамоти на мітінґ. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглости. — Ева Біленька, предс.; Анна Пипюк, секр.

МІКІСПОРТ, ПА. Тов. Зап. Січ, від. 132, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. жовтня, в годині 12:30 вполудне. Кождий член має прийти на збори, бо маємо важні справи до вирішення, які мусять бути полагоджені на цих зборах. Хто з членів не заплатить своєї вкладки буде виключений з товариства. — В. Гальма, прот. писар.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, щоб прибули на місячні збори в неділю, 14. жовтня, точно в годині 12:30 вполудне. Є важні справи до полагодження, тож кождий член має явитися на ті збори. Довгуючі члени, коли не являться, будуть суспендовані. Хто ще не змінив своєї старої грамоти на новий рід, то проситься принести стару грамоту на збори і змінити. Просимо членів привести знайомих, котрі ще не є членами У. Н. Союза і вписати їх в члени. — В. Бідей, предс.; В. Василюк, кас.; Яків Лежняк, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Місячні збори тов. Єдність, від. 163, відбудуться в неділю, 14. жовтня, в год. 2-гій пополудни, під ч. 847 Н. Френклін вул. Взивається всіх членів прийти на час, бо є багато справ до порішення. Всі ті члени, що ще не змінили своїх грамот, нехай принесуть свої старі грамоти на ці збори. — С. Гвіздь, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Тов. Укр. Січ, від. 182, повідомляє, що звичайний мітінґ відбудеться в неділю, 14. жовтня, в годині 2-гій пополудни, в гали парохіяльній, 45-47 Говп Еве., Пасейк, Н. Дж. Є товариські справи до полагодження, тому обовязком є кождого члена бути на цих зборах. — І. Живицький, предс.; Г. Яськів, секр.

САВТПОРТ, КОНН. Уряд Тов. ім. Т. Шевченка, від. 84, подає до відома всім місцевим і позамісцевим членам і членкиням, що триквартальний мітінґ відбудеться в неділю, 14. жовтня, точно в годині 4-тій пополудни, в У. Н. Домі при Вест Кінг Гайвей. Є дуже важні справи до полагодження, а іменно справоздання контр. комісії і касієра, роздача діточих грамот, а найголовніше рішення в справі 40-літнього ювилейного свята У. Н. Союза в нашій місцевости. Проситься всіх прибути на означений час, щоб на нікого не чекати. — Мих. Гудзік, предс.; Петро Дидко, секр.; Юрій Гоголь, кас.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорозька Січ, від. 388, повідомляє своїх членів, що триквартальний мітінґ відбудеться в неділю, 14. жовтня, в годині 2-гій пополудни в Нар. Домі при 4-тій і Ворд вул. Взивається членів конечно прибути на означений час. Довгуючий член, коли не прийде і не заплатить свого довгу буде суспендований без дальшого повідомлення. Члени, котрі ще не виміняли своїх грамот, нехай принесуть свої старі грамоти на мітінґ і виміняють. — Уряд.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Тов. Згода, від. 294, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 13 жовтня, точно в годині 8-мій ввечір, в церковній гали при Гренд вул. Проситься членів явитись в означений час, бо хто пізно приходить, сам собі шкодить. Довгуючих проситься вирівнати свої залеглости, щоб ненаражуватись на суспензу. — Уряд Товариства.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється членів Бр. св. Василія, від. 339, що мітінґ відбудеться в неділю, 14. жовтня, в годині 2-гій пополудни, в гали під ч. 3322 Н. Лавренс вул. Проситься всіх членів прибути в означений час, бо є важні справи до полагодження. Члени, котрі ще не змінили своїх грамот, нехай принесуть на мітінґ свої старі грамоти. Члени, котрі взяли тому рік позичку, мають заплатити процент. Довгуючі, коли не вирівнають своєї залеглости, будуть суспендовані. — Ів. Сорока, предс.; М. Барна, кас.; Ол. Будай, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Бр. Сош. св. Духа, від. 237, повідомляє своїх членів, що звичайний місячний мітінґ відбудеться в неділю, 14. жовтня, в годині 2-гій пополудни, в У. Н. Домі. Проситься членів прибути конечно, бо є дуже важні справи до полагодження. Напоминається довгуючих членів, щоб конечно старалися вирівнати свої залеглости цего місяця. Хто ще не перейшов до нового роду обезпечення, нехай принесе на мітінґ стару грамоту. Взивається суспендованих членів прийти і вирівнати свої залеглости, бо інакше будуть виключені з У. Н. Союза. — Лука Благітка, предс.; Гр. Забитко, кас.; Гр. Стеців, секр.

БАВНД БРУК, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 344, повідомляє своїх членів і членкинь, місцевих і позамісцевих, що триквартальні збори відбудуться в неділю, 14. жовтня, точно в годині 4-тій пополудни. Проситься прибути на час, бо є багато справ до рішення. Довгуючих проситься прийти на мітінґ і заплатити, бо секретар більше не буде приймати вкладок по мітінґу. Члени, котрі хотять змінити свої грамоти, нехай принесуть старі грамоти на мітінґ. Нових членів будемо приймати без оплати вступного. — Т. Присташ, предс.; Я. Резнік, кас.; Гр. Геба, секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, подає до відома всім своїм членам і членкиням, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, 14. жовтня, в годині 2:30 пополудни, в домі Набожинського. Проситься всіх членів прибути на час, бо є важні справи до полагодження. Взивається довгуючих членів вирівнати свої залеглости. Члени, котрі ще не змінили своїх грамот, зволять принести старі грамоти на мітінґ і переписатись, бо, як було оголошено гол. урядом, всі члени мають перейти до нового роду обезпечення до нового року. — Олекса Явдошак, пр.; Дмитро Федина, кас.; Н. Лісний, секр.

ВЕСТ ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Відділ 62 повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. жовтня, в годині 6:30 ввечір, в гали на Грейс Еве. Обовязком є кождого члена явитись на збори, бо є важні справи, котрі мусять бути вирішені на цих зборах. Члени, котрі не вирівнають свої вкладок, будуть суспендовані. — Т. Яців, предс.; С. Староста, кас.; М. Черкас, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 371, повідомляє всіх своїх членів, що місячні і спеціяльні збори відбудуться в суботу, 13. жовтня, в годині 8-мій ввечір, в гали церковній, 49-51 Бікон вул. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо є важні справи до полагодження. Ті, що ще не виміняли своїх грамот, нехай принесуть старі грамоти на мітінґ. — Олекса Шумський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Відділ 204 повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в суботу, 13. жовтня, в год. 8:15 ввечір, в гали укр. прав. громади, 334 Іст 14. вул. Присутність всіх членів на зборах є необхідна. — М. Близнак, секр.

ЛІНДЕН, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 306, подає до відома своїм членам, що звичайні збори відбудуться в суботу, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі при Розел і Генри вул. Обовязком є кождого члена явитись на цих зборах, бо маємо багато справ до вирішення. На цих зборах будемо переписувати членів з старого до нового роду обезпечення, бо в короткім часі, члени, котрі не змінять своїх грамот, будуть нарікати. Тому проситься принести свої старі грамоти на мітінґ і виміняти. Буде вибір балевого комітету та інші справи. Всякі товариські справи мають бути полагоджувані на мітінґу товариства, а не позамітінґом. — Т. Федуняк, гол.; Мих. Заруи, кас.; В. Моссора, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Тов. Дністер, від. 310, повідомляє всіх своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеться в суботу, 13. жовтня, в годині 7:30 ввечір, в гали, де звичайно відбувається, то є 724 Лімнард вул. Проситься всіх членів прибути на мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів напоминається вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Члени, котрі ще не виміняли своїх старих грамот на нові, нехай принесуть їх на мітінґ, бо вже остає дуже короткий час до виміни. — І. Довгун, предс.; Дм. Багрій, секр.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 13 жовтня, точно в годині 7-мій ввечір, в гали під ч. 72 Моріс вул. Проситься всіх членів явитись на цей мітінґ, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Проситься родичів-членів вписувати свої діти до У. Н. Союза. — Микола Пупчик, предс.; Василь Глива, кас.; Семен Кусень, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

У вівторок, 9. жовтня 1934 р., помер **Іван Денис**, член бр. св. Василія, відділ 168 У. Н. Союза в Перт Амбой, Н. Дж. Похорон відбудеться в пятницю, 12. жовтня 1934 р., в годині 9 рано з дому жалоби, 426 Keene Street, Perth Amboy, N. J. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прибути на похорон на вище означений час до дому жалоби.

Вічна йому память.

Н. Пащин,
секр. відділу 168 У. Н. С.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

NEW YORK, N. Y.

Campaign for Stephen J. Jarema gets under way.

With the opening of campaign headquarters by the East Side Party at No. 59 Avenue A. an intensive drive has been started for the election of Stephen J. Jarema to the State Assembly to represent the eighth district, Manhattan.

More than fifteen Slavonic organizations have joined the campaign in a united effort to elect Jarema, able and progressive young lawyer, whose family for many years has been active in Slavonic charictable and welfare circles.

Hundreds of citizens, regardless of former political affiliations, are rallying behind Jarema's candidacy. Jarema has entered the fight because he contends the district has been sadly lacking in true representation at Albany. His platform calls for unemployment insurance, adequate home relief, stricter supervision over savings banks, mortgage and title companies; revision of the Workmen's Compensation Law and the creation of a hospital in the district to take care of the poor sick people. Jarema promises a "New Deal" to the citizens of the district, claiming that the elected representatives have negleted the people for many years.

Mr. Jarema is the son of the late Peter Jarema, who for many years was active in Slavonic welfare, church and civic circles. Since his death in 1925, Stephen and his mother, Mrs. Julia Jarema, have been carrying on the family tradition of public service.

East Side Party Headquarters.

Саме в тім річ.

Один малий банкир жалівся перед відомим мілінонером Ротшильдом, що один добродій позичив у нього 10,000 франків на слово і виїхав, не лишаючи йому ніякого поквітування на довг. На це відповів Ротшильд:

— Напишіть йому, щоби вам негайно звернув 50,000 франків, які ви йому визичили.

Банкир: Алеж він винен мені тільки 10,000 франків.

Ротшильд: Розуміється. І він вам тесаме напише. А саме в тім річ. Отже будете мати чорне на білому.

Перепелиця поїхав на чотиритижневу відпустку. — Я тобі привезу щось із відпустки, — каже він до жінки.

— Я вже знаю що?

— Щож таке?

— Брудні ковнірці та брудне білля!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Матерям героїв.

Жіноча Громада в Перт Амбою, від. 37 Союза Українок, занялася збіркою на допомогу матерям покійних Біласа й Данилишина, котра принесла гарну суму. В Укр.амер. Дем. Клюбі зібрано $7.25. Зложили: о. М. Лисяк $1.25; по $1: С. Дембіцький і П. Гаврилів. Дрібними $4. Бр. св. Михаїла зібрало на зборах $1.40; по $5: тов. Січ, сестрицтво Непор. Зач. Пресв. Діви і Жіноча Громада, а бр. св. о. Николая $1.25.

Разом зібрано $24.90 і вислано до краю через Обеднання.

В. Лисякова, секр.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

На Музей і Рідну Школу.

Українська православна громада ухвалила жертвувати з Українського Дня $10, признаючуючи $5 на Музей Визвольної Боротьби в Празі, а $5 на поміч Рідній Школі. Гроші переслано через Обеднання.

о. П. Білон.

ВОНСОКЕТ, Р. АЙ.

На інвалідів.

З приводу вінчання гром. Франка Накопінського з панною Марією Лаба приявні гості, зібрані в домі родичів молодої, не забули про рідний край та зложили $7.50 на інвалідів. Збіркою занялися гром. Іван Кацюба і пані Розалія Вецал. Жертву зложили: молодята Франко і Марія Накопінська, та І. Тепер по $1; І. Околіта, Ю. Чубай, П. Накопінський, Т. Лаба, Й. Кава по 50 цнт.; І. Кацюба, П. Кацюба, І. Назарик, М. Вецал, Анна Свірська, Йосифа Кацюба, Анна Чубай, Розалія Вецал по 25 цнт. Ту жертву переслано через Обеднання.

Розалія Вецал.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

З весілля на інвалідів.

Дня 6 жовтня ц. р. відбулося вінчання гром. Тараса Шпікули, головного радного У. Н. Союза, з панною Марією Бас в укр. гр.-кат. церкві св. о. Николая при співучасти трох о.о. Василіян і хору ім. М. Лисенка. Опісля відбулася забава в домі родичів молодої і підчас забави переведено збірку в сумі $13.50, яку вислано через Обеднання з призначенням на інвалідів. Жертву зложили: П. Бабяк, І. Карпа, В. Сидорик, Н. Тимуш, В. Музика, адвокат Р. Смук, д-р С. Коній, І. Шпікула, Я. Бас, Т. Шпікула, Т. Бордаш, В. Квасниця по $1; І. Крайовський, І. Цепкий, Т. Кривовяз по 50 цнт.

Д-р Семен Кочій.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (89)

Раніше сонце збудило Тарзана з почуттям сили й здоровля. І так він нарешті добився до горбів, з долини смерти до краю великої краси й багатої в дичину.

Перед ним лежала глибока долина. Через її середину, вкриту густою ростинністю, текла ріка. Поза рікою розтягався праліс, котрий кінчився ген далеко, під прикритими снігом горами. Отсе був край, котрого Тарзан іще ніколи не бачив.

Здається, що не ступила тут ще ніколи нога іншого білого чоловіка. Три дні він тут відпочивав і набирав сил, їдячи овочі, оріхи й малу дичину, котру можна було легко вполювати. Він і не думав багато про уплив часу.

Він зірвав останній звязок між собою й цивілізацією. Він мав тепер повну свободу. В цей спосіб він жив цілими роками, в своїй молодости. Тепер він був самий, але не чувся самітним. Та незадовго його самотність нарушено в грубий спосіб.